

ÅLANDS MILJÖPRÖVNINGSNÄMND

Strandgatan 25
22 100 Mariehamn
Tel.nr. (018) 25127 Fax nr (018) 16595
Hemsida www.mpn.aland.fi

MILJÖTILLSTÅND

Datum

17.12.2002

Ärendenummer

MPN-01-75

Sökanden

Brändö Lax Ab
22940 Åva

Ärende

Ansökan om miljötillstånd för fortsatt fiskodling vid två olika lokaliteter i Lappo by, Brändö kommun.

Ansökan har anhängiggjorts vid miljöprövningsnämnden 28.12.2001 och kompletterats 20.09.2002 och 10.12.2002.

Verksamhet och dess placering

Ansökan avser fortsatt tillstånd för fiskodling i nätkassar i havet vid Bjärnäsudden i Lappo, Brändö för ca 300 000 kg tillväxt per år och vid Lejgrund i Lappo, Brändö för ca 200 000 kg tillväxt per år. Det årligen använda fodret vid Bjärnäsudden skulle innehålla högst 3 000 kg fosfor och 22 500 kg kväve och vid Lejgrund högst 2 000 kg fosfor samt 15 000 kg kväve. Sökanden önskar fördela verksamheten på de två lokaliteterna inom ramen för totalgränserna ovan så att 40-60 % utnyttjas vid Lejgrund och 60 – 40 % vid Bjärnäsudden.

Grund för sökande av tillstånd

Ansökan anhängiggjordes hos miljöprövningsnämnden som tillstånd enligt vattenlagen och överfördes till ansökan om tillstånd enligt miljöskydds- och miljötillståndslagen den 09.07.2001 till följd av den senare lagens ikraftträdande.

Grunden för sökande av miljötillstånd är därmed 11 § landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001), då tillstånd behövs enligt 6 kap 18 § 1 mom. punkt j) vattenlagen för landskapet Åland (61/1996).

Tillstånd och avtal rörande verksamheten samt områdets planläggningssituation

Tidigare tillstånd och villkor

Edellax Ab, sedermera fusionerat med Brändö Lax Ab, har bedrivit verksamhet på odlingsplatserna sedan 1985. Nuvarande och gällande tillstånd för odlingsplatserna ifråga har beviljats av Ålands miljöprövningsnämnd 05.03.1998 (Dnr ÅMN 31-97-5 och ÅMN 31-97-6). I besluten har det foder som använts årligen vid Bjärnäsudden fått innehålla högst 3 000 kg fosfor och 22 500 kg kväve vilket gett en ungefärlig total tillväxt om ca 300 000 kg och vid Lejgrund högst 2 000 kg fosfor och högst 15 000 kg kväve vilket gett en ungefärlig total tillväxt om ca 200 000 kg i medeltal per år. Tillståndet är ikraft till utgången av år 2002.

Sökandes rätt till de erforderliga områdena

Det vattenområde som används för verksamheten tillhör lägenheten Norrgårds RNr 3:11 i Lappo by, Brändö och ägs av Margareta och Torsten Nordberg. Edellax Ab har uppgjort arrendeavtal för mark och vatten vid Bjärnäsudden samt ett vattenområde vid Lejgrund. Avtalet är daterat den 2 april 1997 och gäller i 25 år.

Platsen för fiskodlingsverksamheten och miljöns tillstånd

Områdets hydrologi, geologi och naturens tillstånd

Fiskodlingsverksamheten är lokaliserad på två odlingsplatser, Bjärnäsudden och Lejgrund. Odlingsområdet vid Bjärnäsudden har enligt sökanden ett djup på ca 25 – 30 meter. Norrut finns öppet vatten i form av Björkö fjärden och Svenholms fjärden. I övrigt består området norrut av en omfattande skärgård med öar och skär. Utanför odlingskassarna går en allmän farled. I området finns även en annan fiskodling, Björkö Fisk Ab, med en årlig tillväxt på 200 000 kg. Den andra odlingsplatsen vid Lejgrund ligger enligt sökandes uppgift i öppet hav och är väl exponerad för vind och strömmar och vattenutbytet kan anses vara mycket bra. Vattendjupet är ca 15-30 m. Det saknas dock mätningar på verkliga vattenströmningar och vattenutbytet. För vattenområdet finns det inte utfärdade kvalitetsnormer.

Recipientens tillstånd och användbarhet

Under åren 1993 och 1994 innefattade verksamheten enbart en odlingsplats. År 1995 tillkom odlingsplatsen kallad Lejgrund med tillstånd för årlig tillväxt på 200 000 kg. Enligt 1993 års kontrolluppgifter var tillväxten vid odlingen ca 490 000 kg (villkor 300 000 kg) och fodrets innehåll av näringsämnen överskred de beviljade mängderna enligt gällande tillståndsvillkor. Följande år blev tillväxten ungefär 380 000 kg regnbågsforell och det använda fodrets innehåll av fosfor och kväve var 4 483 kg respektive 32 665 kg varvid tillståndsvillkoren även då överskreds. År 1995 odlades ca 308 000 kg vid Bjärnäsudden och fodrets innehåll av näringsämnen överskred även detta år de gällande tillståndsvillkoren. Vid Lejgrund odlades detta år ca 146 000 kg (villkor 200 000 kg). Följande år odlades vid Bjärnäsudden ca 223 000 kg och vid Lejgrund 148 000 kg. Villkoren för fodrets innehåll av kväve och fosfor hölls för båda odlingslokalerna detta år. Påföljande år odlades ca 250 000 kg, 214 000 kg, samt 239 000 kg i tillväxt vid Bjärnäsudden och vid Lejgrund ca 99 000 kg, 98 000 kg samt 160 000 kg. År 2000 hade odlingen vid Lejgrund VHS-sjukdom och den andra odlingsplatsen vid Bjärnäsudden fick undantagstillstånd av Ålands Landskapsstyrelse att ha större omfattning på grund av att fiskförflyttning inte var tillåtet. Det senaste året var tillväxten vid Bjärnäsudden ca 300 000 kg, varvid villkoren för fodrets innehåll av kväve och fosfor överskreds något. Tillväxten vid Lejgrund var detta år ca 170 000 kg.

Vattnets kvalitet

Tabell 1: Sammanställning av resultaten från miljökontrollprogrammet gällande Bjärnäsudden

År	Inverkan på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användningsklass
1997	lindriga	något eutrof	god
1998	tydliga	något eutrof	god
1999	tydliga	eutrof	nøjaktiga
2000	tydliga	eutrof	försvarlig
2001	tydliga	mycket eutrof	nøjaktig

Tabell 2: Sammanställning av resultaten från miljökontrollprogrammet gällande Lejgrund

År	Inverkan på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användningsklass
1997	lindriga	något eutrof	god
1998	Inga	kargt	god
1999	lindriga	kargt	god
2000	VHS	VHS	VHS
2001	lindriga	något eutrof	god

Annan belastning på området

Området i fråga inom 2 km är glest bebyggt, mestadels av fritidsfastigheter och några året runt boende. På ett relativt kort avstånd från odlingskassarna vid Bjärnäsudden finns en 2,4 m farled som trafikerar av landskapets färjtrafik samt fritidsbåtar. Sjötrafiken i vattenområdet kan därför antas vara livlig sommartid. Området vid Lejgrund saknar bebyggelse.

Närmaste fiskodling, Björkö Fisk Ab, med en tillväxt av ca 200 000 kg, ligger drygt 1 km söderut i sundet i Korsöströmmen mellan Lappo och Björkö. I övrigt saknas annan punktbelastning.

FiskodlingsverksamhetProduktion

Brändö Lax Ab (tidigare Edellax Ab) bedriver uppfödning av regnbågsforeller genom utfodring i nätkassar i havet. I ansökan skriver sökanden att det är skäl att notera att det

under tillståndspanoden har skett förändringar av företagets ägoförhållanden och driftsledning. Under tidigare ledning har man inte lyckats utnyttja de beviljade tillstånden till fullo och den ändring som nu har uppnåtts har lett till märkbart bättre produktivitet, effektivitet och lönsamhet.

Sökanden planerar att även i fortsättningen ha en oförändrad omfattning av verksamheten som skulle medföra i stort sett samma totala belastning på vattenmiljön som under pågående tillståndspanoden med en ungefärlig tillväxt vid de båda odlingsplasterna på ca 300 000 kg respektive ca 200 000 kg samt årlig fosfor respektive kväveinnehåll i fodret vid Bjärnäsudden på ca 3 000 kg samt 22 500 kg samt vid Lejgrund på ca 2 000 kg fosfor och ca 15 000 kg kväve. Produktionen bedrivs i huvudsak enligt samma mönster som under de senaste åren, sålunda att odlingsplatsen vid Lejgrund används endast under den huvudsakliga tillväxt säsongen medan verksamheten vid Bjärnäsudden pågår året runt med tyngdpunkt på yngel och sättfisk men även betydande övervintring samt förvaring av slaktfärdig fisk under senhöst, vinter och vår.

Hantering av fisk

Verksamheten omfattar ingen slakt eller rensning av fisken vid någondera odlingsplatsen. Fisken rensas och slaktas vid verksamhetens renseri vid Åva, vilket är godkänt av Ålands hälsönämnd enligt hälsovårdslagstiftningen.

Utfodringssystem och skötsel vid fiskodlingen

Sökanden uppger utfodringen sker med industriellt tillverkat foder av typ högennergifoder. Foderdoseringen sker med tidsstyrda foderautomater. Verksamheten sysselsätter fyra personer på heltid. Av produktionen används ca 10 % för egen förädling (tillverkning av färsk filé, varmrökt, kallrökt samt gravad regnbågslox), vilket sysselsätter ytterligare tre personer

Slakt och rensning

Företaget uppger att levande fisk transporteras bort från båda odlingsplatserna och att varken slakt eller rensning av fisk sker på platsen.

Behandling och mottagning av avfall

Död fisk samlas under tillväxtspanoden upp dagligen och under övriga tider av året 2-3 ggr per vecka. Död fisk förvaras tillfälligt i slutna kärl före kompostering i företagets egen anläggning. Kompostering sker i slutna trumma med inblandning av torv. Mängden död fisk beräknas uppgå till ca 2 % av den årliga tillväxten. Efter kompostering placeras komposten i Brändö för upplagring. I framtiden planeras en längre komposteringstid för att få en produkt som skulle kunna användas som gödsel på åkermark.

Bästa tillgängliga teknik (BAT) och bästa tillämpbara miljöpraxis (BEP)

Företaget strävar efter att minska vattenbelastningen och detta görs i första hand genom en optimering av utfodringen av fisken. Åtgärder för optimeringen av utfodringen innefattar:

- val av bästa tänkbara foder, vilket innebär ett foder med god smältbarhet och teknisk kvalitet,
- val av bra fiskmaterial, vilket innebär fisk som har bra foderutnyttjande och tillväxtgenskaper samt god sjukdomsresistens för att inte drabbas av sjukdomar vilket försämrar foderutnyttandet,
- tryggande av goda odlingsförhållanden (lämplig fisktäthet, goda syreförhållanden, minsta möjliga stress),
- noggrann utfodring, beaktande alla de faktorer som påverkar fiskens aptit och möjligheter att tillgodogöra sig fodrets innehåll av närsalter

Fiskodlingens miljöbelastning och begränsning av den

Odlingsplatsens lämplighet

Enligt Jukka Mehtonens schematiska utredning i "Förslag till det reviderade miljökontrollprogrammet för fiskodlingen på Åland" (Husö biologiska station, 2000) över de åländska fiskodlingarnas instängdhet har vattenområdet vid Bjärnäsudden beräknats ha en yta på 5,85 km² och en öppenhet på 0,45 medan platsen vid Lejgrund beräknats ha en yta på 2,99 km² samt ett öppenhetsvärde på 1,2. Värdet för öppenheten har beräknats genom att dividera vattenytans area med tvärsnittsöppningarnas area. Öppenheten avspeglar vattenutbytestiden och är därmed ett mått på ett områdes känslighet för övergödning. Av de 47 olika odlingsplatserna har 25 värden under 0,5 och de övriga 22 större öppenhetsvärden och därmed troligen större vattenutbytestid och är mindre känsliga för övergödning. Totalt har nio odlingar vars öppenhet och vattenareal är små, erhållit avvecklingstillstånd fram till år 2002 då även verksamheternas påverkan på vattenkvaliteten varit tydliga.

Faktiska utsläppsnivåer och beräkning av dessa

Enligt sökandens uppgifter till övervakande myndigheter gällande de mängder foder som använts för odlingen angivet som årsmedeltal för perioden 1997-2000 kan den faktiska belastningen från verksamheten beräknas uppgå vid Lejgrund till maximalt 700 kg fosfor respektive 5 500 kg samt vid Bjärnäsudden ca 1 900 kg fosfor och 15 000 kg kväve. Företaget har uppnått en foderfaktor i medeltal på 1,14 respektive 1,12. För beräkning av högsta tillåtna mängder fosfor respektive kväve i det årligen använda fodret antas fodret innehålla 0,9 % fosfor samt 6,9 % kväve samt att den odlade fisken innehåller 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 93:10. Belastningsvärdena beräknas från en massbalansmodell där man beräknar mängden tillfört fosfor och kväve med fodret minus de mängder som tas upp i fisken på årsbasis. Den specifika belastningen erhålls genom att dividera det så erhållna belastningsvärdet med fiskens årliga tillväxt.

Påverkan av utsläpp

Bjärnäsudden

Enligt de vattenanalyser gjorda vid Bjärnäsudden har inverkan på vattenkvaliteten klassats som tydlig. Området har klassats från något eutroft till mycket eutroft de senaste fem åren. En bidragande orsak till att värdena har varit dåliga är att den ena kontrollpunkten är belägen i en sänka och det bildas en termoklin som gör att vattnet inte omblandas lika mycket som vid de andra punkterna. Denna punkt bidrar till att ge ett dåligt värde på vattenkvaliteten. Ytvattenhalterna gav lite bättre värden än bottenvattenvärdena. En annan orsak till de dåliga värdena på vattenkvaliteten är att man år 2000 odlade med special lov från Ålands landskapsstyrelse ca 500 000 kg fisk, denna ökade belastning speglades i sämre värden år 2001. Höga halter av klorofyll på kontrollpunkterna men inte på referenspunkten de senaste två åren visar på inverkan av fiskodlingen.

År 1999 gjordes en undersökning av bottenfaunan. Föroreningsgraden bedömdes med termerna litet förorenad i alla tre kontrollpunkterna. Östersjömusslan utgjordes av den största delen av biomassan.

Lejgrund

Enligt vattenanalyserna gjorda vid Lejgrund har odlingens inverkan på vattenkvaliteten varit lindriga och områdets användbarhetsklass har varit god. Odlingen är placerad i ett öppet vattenområde där vattenströmningen och vattenutbytet kan tänkas vara god.

Enligt bottenfaunaprovtagningen som gjordes 2001 var botten av typ erosionsbotten, med endast små mängder organiskt material. Det var svårt att se några skillnader mellan

kontrollpunkterna och referenspunkten. Bottenfaunans biomassa var förhållandevis låg och arten *Chironomus plumosus*, vilken indikerar eutrofiering, var på samtliga punkter fåtalig.

Kontroll av verksamheten och dess verkningar

Kontroll av utsläpp

Kontrollen av eventuell miljöpåverkan sker inom ramen för det av Ålands landskapsstyrelse godkända gemensamma miljökontrollprogrammet för de åländska fiskodlingarna från 1993 där odlingsenheten ifråga ingår. Vattenkvalitetsanalyser utförs 2 ggr/år och undersökning av bottenfauna görs vart tredje år.

Alternativ placering

Sökanden har inte inlämnat någon alternativ plats till fiskodlingslokaliteterna vid Bjärnäsudden och Lejgrund.

Miljöberättelse

Miljökonsekvensbedömning behöver inte uppgöras i detta ärende. Den information och utredning som enligt 5 § landskapsförordningen om miljöberättelser och miljökonsekvensbedömningar (10/2000), skall ingå i miljöberättelsen till detta beslut, finns i beslutstexten.

BEHANDLING AV TILLSTÅNDSANSÖKAN

Kungörelse

Ansökan kungjordes under tiden 07 – 28.10.2002 på Brändö kommuns, Kumlinge kommuns och Ålands landskapsstyrelsens anslagstavlor. Kungörelsen fanns införd i Tidningen Åland och Nya Åland. Alla kända sakägare delgavs kännedom om ansökan per brev. I kungörelsen och delgivningen framgick att envar hade rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovannämnda tid.

Yttranden

Yttrande inlämnat av Karl Pettersson, inkom 21.10.2002

Karl Pettersson uppger i sitt yttrande att detta ärende angår honom i högsta grad p.g.a. den vattenförorening som fiskodlingarna förorsakar här i infjärden. Karl Pettersson uppger vidare att hans fastighet 2:5/3 Röjnäs i Björköby, Kumlinge har 600 m strand, fritidshus, båtplats och badplats men att han inte badat där de sista fem åren. Avståndet från fastigheten till odlingen är ca 2-3 km och odlingen ligger mittemot hans strand. Allt vatten omkring honom är förorenat och därav en övergödning av havsbotten som åstadkommer en enorm växtlighet på stränder och havsbotten. Fiskebeståndet har minskat med hälften. Karl Pettersson frågar hur man kan förstöra så viktiga saker för andra utan att bli ersättningskyldig. Han vet att skärgården är utsatt för avbefolkning, men han anser att för det kan man inte förstöra naturen. Detta drabbar oss alla.

Yttrande inlämnat av Kitty och Peter Sandvik, inkom 28.10.2002

Kitty och Peter Sandvik, ägare till Södholm "Björkhyddan" 4:28, Björkö by, Kumlinge uppger följande. I Ålands miljöprövningsnämnds beslut 05.03.1998 där Edellax Ab beviljades tillstånd att odla fisk vid Bjärnäsudden i Lappo, Brändö konstateras att verksamhetens miljöbelastande verkan är betydande. Under de fem somrar som följt på beslutet har den negativa miljöbelastningen på intet sätt minskat.

Vi som vistas inom vattenområdet på vår fritid har goda möjligheter till iakttagelser av vattenkvaliteten under den tid på året då konsekvenserna av en för hård belastning blir synliga. Möjligheterna att vistas på vår fritidsfastighet under varma soliga sommardagar är dock mycket begränsade. Våldiga mängder algmassa med en riklig förekomst av blågröna alger gör det då omöjligt för oss och våra minderåriga barn att simma vid vår strandfastighet. Stanken av ruttnande algmassor vid strandkanten och i vattnet gör det tidvis omöjligt att vistas vid fastigheten överhuvudtaget.

Det vattenområde som begränsas av Ramsholmen, Bjärnäsudden och Bodholm i Lappo samt Börsskären, Södholm och fasta Björkö på Björkösidan bildar ett vattenområde med kraftig övergödning trots att området på flera ställen uppvisar stora vattendjup. De kontrollpunkter (60-62) som finns inom området befinner sig alla på Lapposidan. Strömmarna verkar föra de övergödda vattenmassorna runt i området, men på Södholms norra sida syns de kraftiga algförekomsterna ca två veckor senare än på den södra sidan av vår vik. Algförekomsten förefaller dessutom totalt sett vara rikligare på den södra sidan. Vattnet runt Bjärnäsudden verkar inte vara lämpligt som odlingsplats för stora mängder fisk, i närområdet finns dessutom ytterligare en fiskodling. Ifall fortsatt odlingstillstånd beviljas, yrkar vi därför på att Brändö Las Ab:s verksamhet styrs till de av företaget disponerade vattenområden som är bättre lämpade härför. Även härvid bör fosfor- och kvävebelastningen minimeras emedan vattenkvaliteten i hela området är mycket ansträngd.

Utlåtanden

Miljöprövningsnämnden har begärt utlåtande från Brändö kommun, Kumlinge kommun Sjöfartsverket, Husö biologiska station samt Ålands landskapsstyrelse.

Utlåtande från Brändö kommun, inkom 30.10.2002

Kommunstyrelsen i Brändö förordar att Brändö Lax Ab:s anhållan om tillstånd för fortsatt fiskodling med motiveringen att den samhällsekonomiska nytta av fiskodlingarna överstiger den påvisbara skadan som fiskodlingarna åsamkar miljön. Kommunen uppger bl.a. följande: Fiskodlingen är en av de mest betydelsefulla näringarna i Brändö kommun med avseende på antalet arbetsplatser som näringen ger uppskov till i kommunen. Brändö lämpar sig väl för fiskodling och fiskodlingarna arbetar aktivt på att minska odlingarnas miljöpåverkan. Gällande Brändö Lax odlingar i Lappo är betydelsen med avseende på antalet arbetsplatser ännu mer tydlig, eftersom befolkningsutvecklingen på Lappo är sämre än i kommunen som helhet. Fiskodlingarna sysselsätter uppskattningsvis 20-25 personer på årsbasis i kommunen plus säsongarbetskraft och arbetsplatser inom transportnäringen som indirekt är beroende av fiskodlingarnas existens.

Utlåtande från Kumlinge kommun, inkom 01.11.2002

Kommunstyrelsen i Kumlinge förordar beviljande av tillstånd med motiveringen att nyttan klart överstiger skadan på sätt som anges i 4 kap. 3 § vattenlagen. Fortsatt verksamhet innebär även att arbetsplatserna kan bibehållas. Brändö Lax skall dock kontinuerligt sträva efter att minska den belastning som anläggningarna förorsakar.

Utlåtande från Sjöfartsverket, Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt, inkom 09.10.2002

Sjöfartsverket motsätter sig inte ansökan. Nätkassarna bör utmärkas enligt Sjöfartsstyrelsens beslut 4.4.1991. Förtöjning eller förankring av nätkassarna bör ske så, att allmän båt- eller fartygstrafik inte förhindras eller försvåras. Nätkassarna bör placeras så att tillräckligt

avstånd lämnas till farleder och möjliga manövreringsområden för fartyg eller båttrafik. Utmärkningen av nätkassarna får inte ske så att fasta eller flytande, belysta eller obelysta sjömärken kan förväxlas med fiskodlingens utmärkning. Kopia av karta eller utdrag ur sjökort där platsen för fiskodlingen framgår bör tillställas sjöfartsdistriktet så fort anläggningen är på plats.

Utlåtande från Husö biologiska station, inkom 30.10.2002

Brändö Lax Ab odlar för nuvarande ca 300 ton fisk i odlingen vid Bjärnäsuddden och ca 120 ton vid Lejgrund. Vid Bjärnäsuddden har den årliga genomsnittliga foderförbrukningen varit ca 350 ton, vilket ger en foderkoefficient på 1,14. Vid Lejgrund har foderförbrukningen varit i medeltal ca 130 ton, vilket ger en foderkoefficient på 1,12. Närsaltsbelastningen har varit medeltal ca 1 900 kg fosfor och 15 000 kg kväve vid Bjärnäsuddden, respektive 700 kg fosfor och 5 500 kg kväve vid Lejgrund. Den specifika belastningen har således varit i medeltal 6 g fosfor och 50 g kväve per kg fisk vid Bjärnäsuddden och 6 g fosfor och 47 g kväve per kg odlad fisk vid Lejgrund. Kväve belastningen bemöter inte riktvärdena på 44 g kväve per kg odlad fisk utgivna av Miljöministeriet i Finland som mål fram till år 2005 inom de finländska odlingarna (Suomen Ympäristö 402 ”Åtgärdsprogram för skydd av vattnen fram till år 2005”, 2000). Fosforrikvärdet på 7 g fosfor per kg odlad fisk uppfylls dock vid båda odlingarna. Inom samma område, ca 1 km från odlingen vid Bjärnäsuddden ligger en annan fiskodling, Björkö Fisk Ab, som odlar ca 200 ton årligen.

Enligt vattenanalyser gjorda vid Bjärnäsuddden har vattenkvaliteten från 1997 till 2001 försämrats i området (Fiskodlingens miljökontrollprogram 1993-2001). Inverkingarna från fiskodlingen har under de senaste fyra åren (1998-2001) bedömts som tydliga och områdets användbarhetsklass har under de senaste åren varit nöjaktig. År 2000 odlades i området 500 ton fisk med speciallov från Ålands landskapsstyrelse vilket tydligt kan ses som en försämring av vattenkvaliteten, och år 2000 bedömdes användbarhetsklassen av området som försvarlig. Sommaren 2001 odlades i området 300 ton fisk, men vattenkvaliteten hade inte förbättrats från föregående sommar. Området klassas år 2001 som mycket eutroft. Enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder till Kust och hav (SNV rapport 4914,1999) var halten klorofyll-a i vattenområdet mycket högt år 2000 (5.2-6.6 µg/l) och högt år 2001 (3.2-4.5 µg/l). År 2001 var klorofyllhalten hög (3.6 µg/l) även i referensområdet och avvikelseklassificeringen bedöms därmed som liten. Halten total fosfor i ytvattnet var högt både 2000 och 2001 (23 µg/l), och avvikelser från referensvärdet var litet. I bottenvattnet har fosforhalten varit mycket hög på punkt 60 så gott som under alla år (140 µg/l år 2001). Totalkvävehalten har legat på en medelhög nivå. Bottenfaunaprover har senast tagits år 1999, och då bedömdes alla kontrollpunkter som litet förorenade. Området vid Lejgrund klassificerades som något eutroft år 2001 och odlingens effekter på vattenkvaliteten har varit lindriga och områdets användbarhetsklass god. År 2000 odlades ingen fisk i området. Enligt bottenfaunaprover tagna år 2001 bedöms punkt 86 som oförorenad och 87 som litet förorenad. Varken siktdjup, klorofyll-a och fosforhalterna avviker från jämförvärdet. Halten kväve avviker litet.

Ovanstående vattenanalydata visar att fiskodlingen vid Bjärnäsuddden har tydliga effekter på vattenområdet, medan odlingen vid Lejgrund har lindriga effekter. Värdena visar också att vattenområdet i sin helhet uppvisar tecken på ökad eutrofiering. Därmed borde man sträva till att reducera odlingsmängderna och närsaltsbelastningen överlag i området för att undvika ytterligare eutrofiering.

Enligt miljöministeriets åtgärdsprogram fram till år 2005 borde landskapet Åland sträva till att minska belastningen från fiskodlingar med 30% från 1993 års nivå till år 2005, och enligt de av landskapsstyrelsen uppställda riktlinjerna för utvecklingen av fiskodlingsverksamheten skall man sträva till att minska fosforbelastningen med 30% och

kvävebelastningen med 20% från 1996 års nivå till år 2005. För fosfors del har målet så gott som uppnåtts, medan endast en ca 10% minskning har uppnåtts för kvävet del.

Utlåtande från Ålands landskapsstyrelse, inkom 23.10.2002

Landskapsstyrelsen beslöt att avstå från att lämna utlåtande över ansökan men att överlämna inspektionsrapporterna från 2001 och 2002 för kännedom.

I inspektionsprotokollet från 2001 står det bl.a. följande: Renseri används inte. Fisken slaktas vid Brändö Lax renseri på Åva, Brändö. Det finns också fiskförädlingsverksamhet. Död fisk komposteras i en komposttrumma. Död fisk kommer från Brändö Lax renseri. Slutprodukten ryker och luktar illa när den matas ut. Ingen användning finns för den färdiga fiskkomposten. Den upplagras istället på marken på Brändö. Leif Eriksson skulle undersöka om det går att förbättra komposteringsprocessen i trumman.

I inspektionsprotokollet från 2002 står det bl.a. följande. Vid miljöbyråns granskning av årsrapporten för 2001 uppmärksammades att villkoren för fosfor och kväve överskridits vid Bjärnäsudden. Bolaget har inlämnat en förklaring till detta vilket också diskuterades vid inspektionen. Orsaken uppges vara att arbetet blev försenat med att göra om ankringarna till odlingarna som var tomma under år 2002. Fisken odlades sålunda för länge vid Bjärnäsudden. Enligt årsrapporten har 15-20 ton död fisk komposterats i en egen kompost på Lappo. Vid inspektionstillfället besöktes också komposttrumman. Slutprodukten matas ut på marken utanför anläggningen och körs senare till lagringsplats på mark i Brändö by. Enligt 28 b § landskapslagen om renhållning (91/1998) ska man söka avfallstillstånd om man i yrkesmässig verksamhet vill ta hand om sitt avfall själv, t ex kompostera död fisk.

Förklaring

Brändö Lax Ab, inkom 20.11.2002, med förklaring till utlåtandena, vilka i korthet innehåller följande.

Förklaring med anledning av utlåtande inlämnat av Brändö kommun, Kumlinge kommun och Sjöfartsverket

Eftersom man i dessa utlåtanden förordar ansökan har sökanden inget att anmärka eller att tillägga.

Förklaring med anledning av utlåtande inlämnat av Husö biologiska station

Utlåtandet innehåller en kort summering av företagets nuvarande verksamhet i avseende på produktion av fisk, foderförbrukning och – koefficient, fodret innehåll av närsalter samt beräknas belastning på vattenmiljön från verksamheten ifråga.

Eftersom man i dessa utlåtanden inte anger några siffror eller bedömningar om den totala tillförsel av närsalter till de berörda vattenområden anser Brändö Lax Ab att dessa siffror till stor del är irrelevanta och otillräckliga för bedömning av om i vilken mån verksamheten bidrar till vattenområdets tillstånd, vilket enligt Brändö Lax Ab:s åsikt borde vara en av de viktigaste målsättningarna i ett utlåtande från en naturvetenskaplig instans.

I utlåtandet konstateras att verksamheten i avseende på den specifika belastningen inte uppfyller de mål som miljöministeriet i Finland har uppställt till år 2005. Till den del bör uppmärksammas att i ansökan redovisade uppgifter gäller åren 1993-2000 vilket innebär att man utgående från dessa siffror ännu har fem års arbete och utveckling framför sig innan eventuella nya mål eller andra rekommendationer kan börja tillämpas. Därtill bör noteras att målen är uppställda av finländska myndigheter och att målen ifråga veterligen inte har omfattas av de åländska myndigheterna.

I utlåtandet refereras till siffror från år 2000-2001, som totalt sett inte är representativa på

grund av de speciella förhållanden som då rådde på grund av undantagstillstånd föranledda av undantagstillstånd på grund av VHS-sjukdom. Sålunda anser Brändö Lax Ab att dess bedömningar inte kan accepteras som grund för tillståndsbedömningen.

Beträffande bedömningen av övriga tillgängliga miljödata innehåller utlåtandet uppenbara motstridigheter. Dels hävdas att verksamhetens påverkan på vattenkvaliteten varit tydliga vid Bjärnäsudden samtidigt som man konstaterar att samtliga analysdata i regel avviker endast lite från opåverkade referenspunkter som används. Såsom sakkunnig instans borde man i utlåtandet eftersträva att ge en möjligast entydig bild av inte endast vattenområdets tillstånd utan framför allt den ifrågavarande verksamhetens inverkan på eller bidrag till utvecklingen – till utgör avvikelseklassificeringen som används det mest lämpade och användbara instrumentet.

Utlåtandet innehåller en osaklig bedömning i och med att man konstaterar att man bör eftersträva att ”reducera odlingsmängderna och närssaltbelastningen”. Det förstnämnda kriteriet kan under inga omständigheter ingå i bedömningen eftersom det finns möjlighet, speciellt på lägre sikt, att utöka produktionsmängderna utan att belastningen ökar eller till och med att belastningen minskar. Även en bedömning enbart utgående från teoretiska beräkningar av belastningen som verksamheten bidrar med är en förenkling av verkligheten eftersom miljölagstiftningen och tillståndsprövningen skall baseras på faktiska synlig miljöpåverkan och/eller olägenhet och skada.

I utlåtandet hänvisas avslutningsvis till allmänna målsättningar rörande minskningen av belastningen på vattenmiljön. Dessa argument saknar juridisk grund och kan inte användas för prövning i enskilda fall. Brändö Lax Ab yrkar att ÄMN i tillståndsprövningen bortser från de delar av utlåtandet som saknar relevans och laga grund och vilka Brändö Lax Ab ovan har påtalat.

Förklaring med anledning av utlåtande inlämnat av Ålands landskapsstyrelse

Sökanden bedömer att utlåtandet kan och bör tolkas att landskapsstyrelsen inte motsätter sig att fortsatt tillstånd beviljas.

Förklaring med anledning av yttranden inlämnade av Karl Pettersson samt Kitty och Peter Strandvik

Sökanden konstaterar att yttranden inte innehåller sådan verifierbar information av sådan art att det utgående från gällande miljölagstiftning skulle föranleda avslag av ansökan eller beviljande av tillstånd på sådant sätt som avviker från ansökan. I yttrandena har man inte kunnat påvisa någon direkt koppling mellan hävdade miljöförändringar och Brändö Lax Ab:s verksamhet. Miljöeffekterna beskrivs med uppenbart känsloladdade formuleringar vilket klart antyder att bedömningar inte är baserade på sak eller fakta utan endast egna värderingar. Yttrandena innehåller inte definitiva ställningstaganden eller yrkanden om att man motsätter sig att fortsatt tillstånd beviljas.

Brändö Lax Ab, inkom 10.12.2002, på begäran av miljöprövningsnämnden, med följande inlägg:

Beskrivning av arbetsuppgifterna vid de aktuella odlingsplatserna:

Arbetet påbörjas om våren med att kontrollera ankarstenar, kätting och linor. Linor och kätting måste bytas efter ett antal år. Nya ankarstenar måste också ibland placeras ut, de kan också förflyttas av hårda vindar och kraftiga strömmar.

Fiskkassarna måste tvättas vilket utförs maskinellt. Färgning måste också tillgripas för att förhindra igenväxning. Färgning sker i ett slutet system, utsläpp sker således inte.

Därefter placeras kassarna i ramarna. Sättfiskerna som sorterats och vägts under våren sätts i kassarna. En del vaccineras i odlingen. Det är en tidskrävande arbetsprocess att få allt på plats under våren, det bör också ske så snabbt som möjligt för att utfodringen skall bli strukturerad och tillväxten skall komma igång. Vissa år stiger vattentemperaturen snabbt vilket ökar kraven på att allt skall bli klart i tid.

Huvudarbetet under tillväxtsången består av utfodringen som sker manuellt och med foderkanon som också styrs manuellt. Odlingarnas placering gör att allt foder transporteras med båt. Utfodringen måste ske med noggrannhet och med beaktande av temperatur och aptit. Fiskarna skall tillföras näring varje dag under tillväxtsången.

Uppsamling av döda fiskar måste också ske ofta under den varma perioden. Död fisk tas också upp av dykare ett par gånger per säsong samtidigt som kassarna kontrolleras.

En del kassar byts och tvättas också under säsongen. Eventuell förekomst av sjukdomar kräver uppföljning ibland genom provtagning. Under hösten transporteras all fisk från odlingen vid Lejgrund till slakteriet. Så sker också från Bjärnäsudden men där har vi också fisk för övervintring.

Speciellt under senhösten och vintern måste en övervakning ske för att undvika storm och isskador.

Arbete vid odlingarna sker således i en eller annan form året runt även om insatserna har stark säsongvariation.

Edellax Ab har fusionerats med Brändö Lax Ab. Brändö Lax Ab:s årsproduktion omfattar för närvarande ca 1000 ton. Detta innebär att ca. 50 % av företagets produktion härrör sig från de aktuella odlingsplatserna Bjärnäsudden och Lejgrund. Följaktligen sysselsätter de också hälften av personalen.

En lista över personalens löner och arbetsuppgifter bifogas.

Vid anläggningen i Lappo bedriver vi också förädling, produkterna är kallrökt och gravat i skivad form och hel filé. Förädlingen är organisationsmässigt upplagd så att vi köper förädlingstjänsterna av Lappo Mekanik. 3 personer är sysselsatta med uppgifterna.

Produktionen är ca 1 ton per vecka.

Råvaran kommer från de egna odlingarna.

Odlingsvolym.

Odlingsvolymen kan fördelas enligt följande:

Bjärnäsudden 1500 kg P-2000 kg P 11250 kg N-15000 kg N

Lejgrund 3000 kg P- 3500 kg P 22500 kg N-26250 kg N

En bibehållen volym är en förutsättning för att sysselsättningen och företagets ekonomiska struktur skall kunna upprätthållas.

Sättfiskodlingen-Bjärnäsudden

Storlek: 120-150 ton per, från den 1 oktober föreligger det behov att flytta slaktfisk från Lejgrund för uppbevaring i väntan på slakt.

Motivering till placering vid Bjärnäsudden:

Platsen är skyddad för hårda vindar vilket är en absolut nödvändighet eftersom fisken skall övervintra och därmed blir utsatt för höst- och vinterstormar. Under senhösten och vintern nedisas kassar och ramar och sjunker så djupt att fisken kan simma ut om platsen inte är tillräckligt skyddad. Det förekommer också drivande isflak som kan åstadkomma stor skada.

Eftersom odlingsplatsen vid Lejgrund är synnerligen oskyddad för hårda vindar och stark sjögång är den helt utesluten som odlingsplats för sättfisk.

Även under sommartid skulle det innebära svårigheter att ha så täta kassar som sättfisken kräver placerade där eftersom strömmen är så stark att kassarna lyfts.

Av erfarenhet vet vi också att det inte föreligger stark benägenhet för bildning av iskristaller i vattnet vid Bjärnäsudden när temperaturen sjunker lågt vid hård vind. Ett fenomen som kan medföra att fisken dör och att kassarna flyter upp så att utrymmet för fiskarna blir obefintligt.

ÅLANDS MILJÖPRÖVNINGSNÄMND'S AVGÖRANDE

Miljöprövningsnämnden beviljar Brändö Lax Ab, med stöd av 2, 11 och 24 § landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001) samt 6 kap. 18 § 1 mom. punkt j) vattenlagen för landskapet Åland (61/1996) miljötillstånd att bedriva fortsatt odling av fisk i nätkassar i havet vid Bjärnäsudden, Lappo, Brändö och vid Lejgrund i Lappo, Brändö placerade enligt karta i bilaga 1 och specificering nedan. Tillståndet ersätter besluten från Ålands miljöprövningsnämnd ÅMN-31-97-6 och ÅMN-31-97-6, daterade 05.03.1997.

Brändö Lax Ab:s miljötillstånd omfattar följande:

- 1) Tillstånd att odla totalt ca 420 000 kg per år, inom ramen för nedanstående mängd fosfor och kväveanvändning.
- 2) Mängden fisk som får odlas vid sättfiskodlingen begränsas genom att mängden foder som får användas får innehålla högst 1 300 kg fosfor och 10 000 kg kväve, vilket motsvarar en odlingsvolym på ca 120 000 kg. Vid platsen för sättfiskodlingen får även övervintring av fisk med stödutfodring ske.
- 3) Placeringen av sättfiskodlingen är vid Bjärnäsudden och slaktfiskodlingen är placerad vid Lejgrund.
- 4) Nedanstående villkor skall följas.
- 5) Karta över beviljad odlingsplats enligt bilaga 1.

Verksamheten omfattar inte slakt och rensning av fisk vid berörd odlingsplats eftersom Brändö Lax Ab uppger att all slakt sker i ett för livsmedel godkänt slakteri för fisk i Åva i Brändö. Därför bedöms inte behandlingen av det avloppsvatten och avfall som uppkommer av denna verksamhet höra till den ansökta fiskodlingsverksamheten och omfattas inte i detta tillstånd. Verksamhet som omfattar slakt av fisk skall, enligt landskapsförordning om miljöskydd och miljötillstånd i bilaga 1 punkt 11a, söka särskilt tillstånd senast den 1 juli 2003.

Villkor

Tillståndshavaren skall efterfölja bestämmelserna i vattenlagen och annan berörd lagstiftning samt följande tillståndsvillkor:

Utsläpp i vatten och avlopp

1. Det foder som årligen får användas vid anläggningarna får sammanlagt innehålla högst 4500 kg fosfor och 35 000 kg kväve.
2. Den i havet utsläppta specifika belastningen får inte överskrida 8 g fosfor och 70 g kväve per kilogram producerad fisk. Från och med år 2003 får den specifika belastningen inte överskrida 7 g fosfor och 44 g kväve per kilogram producerad fisk.

De specifika belastningsvärdena beräknas genom att från näringsmängden av det årligen använda fodret subtrahera den mängd näring som bundits i fiskens tillväxt genom att dividera den på detta vis erhållna summan med fiskens årliga tillväxt. Den odlade fisken innehåller 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve, enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 1993:10.

3. Tillståndshavaren skall sträva till att minska foderkoefficienten och använda foder med minsta möjliga fosfor- och kväveinnehåll. Man skall även sträva till att under vinterförvaringen utfodra fisken med minsta möjliga mängd foder. Anläggningen skall ständigt sträva till att minska den belastning på vattenområdet som verksamheten ger upphov till samt under den dagliga skötseln noggrant beakta vattenskyddsaspekter.

Avfall och kemikalier

4. Avfallshanteringen vid anläggningen skall följa kommunal renhållningsplan, vilken godkänts av landskapsstyrelsen, och landskapslagen om renhållning (3/1981) samt skötas så att miljöförorening förhindras och sanitär olägenhet inte uppstår.
5. Vid odlingsplatserna vid Bjärnäsudden och Lejgrund får fisk varken blodstickas, strupskäras, slaktas eller rensas. Fisken skall föras oslaktad från anläggningen eller hanteras i ett slutet system så att inte vattenområdet belastas av utsläpp eller förorenas.
6. All fiskrens, fiskavfall och död fisk skall samlas upp och behandlas genom kompostering på ett av myndigheterna godkänt fält eller föras till en av myndigheterna godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall. Efter 31.12.2003 skall animaliskt avfall behandlas, komposteras eller återvinnas på ett sådant vis att det inte förorenar miljön enligt krav för att bästa tillgängliga teknik används. En plan för hur avfallet hanteras efter 31.12.2003 skall inkomma till Ålands landskapsstyrelse och tillstånd vid behov sökas hos Ålands miljöprövningsnämnd.
7. Vid anläggningen får endast sådana medel och kemikalier användas som är godkända eller tillåtna enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (32/1990 med ändring 60/1995). Alla kemikalier som används inom verksamheten skall anmälas till kemikalieövervakningen vid hälsonämnden och tillsynsmyndigheten vid Ålands landskapsstyrelse. Alla

kemikalier som lagras i verksamheten skall förvaras skilt inomhus i ett ändamålsenligt och lagenligt märkt och låst skåp eller i ett avskilt märkt och låst utrymme så att de inte riskerar att förorena miljön eller orsaka sanitär olägenhet utöver deras faktiska användningsområden.

Åtgärdsförpliktelser

8. Tillståndshavaren skall hålla fiskodlingsanläggningens konstruktioner och anordningar i sådant skick och förankra dem så att de hålls på de avsedda platserna och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas.
9. För att trygga sjötrafiken i anläggningarnas närhet skall konstruktionerna utmärkas på ett av Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt godkänt sätt. Kopia av karta eller utdrag ur sjökort där platsen för fiskodlingen framgår skall tillställas sjöfartsdistriktet.

Rapporteringsbestämmelser

10. Vid anläggningarna skall skötseljournal föras på ett av Ålands landskapsstyrelse godkänt sätt. I journalen skall antecknas bland annat uppgifter om mängden använt foder och dess innehåll, leverantör samt företagsmärkning, om de fiskmängder som tillförts anläggningarna och bortförts från dem, fiskens medicinering och dödlighet, använda kemikalier och nödvändiga uppgifter om anläggningens verksamhet.
11. Journalen skall hållas vid anläggningarna och den skall vid behov uppvisas för myndigheterna. Landskapsstyrelsen skall årligen före utgången av februari tillställas ett årsammandrag på en för detta ändamål uppgjord blankett.
12. Tillståndshavaren skall på begäran uppge för tillsynsmyndigheten nödvändiga uppgifter och utredningar för kontroll av skötseljournalens tillförlitlighet.

Kontroll och övervakning av föroreningar

13. Tillståndshavaren skall på egen bekostnad låta utföra kontroller på fiskodlingens inverkan på vattendraget och på fisket och fiskbestånden på ett av tillsynsmyndigheten godkänt sätt. Kontrollerna kan utföras som samkontroll tillsammans med de andra kontrollskyldiga i området enligt det gemensamma miljökontrollprogrammet för fiskodlingarna på Åland. Ifall tillståndshavaren inte utför kontrollerna inom detta program skall ett förslag till alternativt program lämnas in till tillsynsmyndigheten inom två månader efter det att detta utslag vunnit laga kraft.
14. Om resultaten av observationerna ger anledning därtill kan observationsprogrammet senare ändras på ett sätt som tillståndshavaren och tillsynsmyndigheten kommer överens om. Om tillståndshavaren och tillsynsmyndigheten inte uppnår enighet beträffande observationsprogrammet eller de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för kontrollen av skötseljournalens tillförlitlighet, kan ärendet föras till Ålands miljöprövningsnämnd för avgörande.
15. Resultaten av observationerna skall tillställas tillsynsmyndigheten och till erforderliga delar Brändö kommun. Dokument och resultat från observationsprogrammet skall bevaras vid anläggningen och på uppmaning kunna visas för inspektionsmyndigheter och dessutom vid behov ges till sakägarna för påseende.

Övrigt

16. Om fisken i anläggningen konstateras eller misstänks ha en sådan sjukdom som skall bekämpas enligt lagen om djursjukdomar FFS (55/1980) eller någon annan smittosam sjukdom som inte allmänt förekommer, skall tillståndshavaren underrätta övervakande myndighet och landskapsveterinären i landskapet Åland samt vidta nödvändiga åtgärder.

Om avfall i form av död fisk uppkommer vid bekämpningen av sjukdom skall avfallet antingen komposteras på ett av myndigheterna godkänt fält t.o.m. 31.12.2003 eller föras i ett slutet system till en av myndighet godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall med risk för smitta, så att avfallet inte förorsakar miljöförorening enligt 3 § miljöskydds- och miljötillståndslagen.

Anteckningar skall göras i skötseljournalen om alla förekommande fisksjukdomar och behandlingen av dem samt om använda mediciner och kemikalier.

17. Slakt av fisk skall ske vid den i ansökan angivna platsen eller vid annan av behörig myndighet godkänd slakterianläggning.

Ansvar för verksamheten

18. Tillståndshavaren är själv ansvarig skötare för anläggningen och skall meddela härom till Ålands landskapsstyrelse. Uppgifterna skall uppdateras vid byte av ansvarig person.
19. Tillståndshavaren är ansvarig för skada, men och annan förlust av förmån, som möjligen förorsakas av företaget.

Tillståndets giltighet

20. Detta tillstånd är i kraft till 31.12.2007 under förutsättning att tillståndshavaren innehar laglig rätt till det för fiskeodlingsverksamheten erforderliga vattenområdena. Om tillståndshavaren har för avsikt att fortsätta fiskodlingen efter 31.12. 2007 skall en ansökan om nytt tillstånd inlämnas till Ålands miljöprövningsnämnd före utgången av år 2006 i enlighet med bestämmelserna i lagen om miljöskydd och miljötillstånd. Till ansökan skall fogas en konkret plan för hur verksamheten skall minska sin belastning på berörda vattenområden. Detta tillstånd är ikraft till dess ett laga kraftvunnet utslag erhållits med anledning av en ny inlämnad ansökan som anhängiggjorts inom utsatt tid.

Allmänna motiveringar

Tillverkning av fiskfoder görs av fisk från världshaven och med tillsatser av fett, proteiner och kolhydrater från växter. För att kunna producera 1 kg odlad fisk krävs fiskmjöl från motsvarande ca 4 kg fisk från världshaven. Eftersom foderfisken inte tas från Östersjön sker det alltså en tillförsel av näringsämnen till Östersjön via fiskodret. Att använda fyra gånger större mängd fisk i form av fiskfoder för att producera odlad fisk är därför inte någon hållbar utveckling. Trots att den globala produktionen av fisk i fiskodlingar har fördubblats de senaste 15 åren har det inte minskat trycket på vild fisk och medfört att utfiskningen har minskat. Det har istället visat sig att fiskodlingar ökar risken för utfiskning i världshaven p.g.a. att det går åt många fler kilo vilt fångad fisk till fiskmjöl än vad man sedan får ut i färdig fisk.

Kraven på utsläpp från avloppsanläggningar för vilka krävs miljöprövningsnämndens tillstånd har skärpts genom tillämpningen av vattenlagen och den nya landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd. Miljöprövningsnämnden har ställt krav på 85-95 % fosforreduktion och 50-70 % kvävereduktion i sex kommunala avloppsreningsverk. Ålands

landskapsstyrelse uppger i ”Utredning över avloppsbehandlingen på Åland och riktlinjer för en förbättrad avloppsbehandling” från oktober 2002 att bl.a. fosforreduktionen skall vara minst 80 % och kvävereduktionen minst 30 %. Inom jordbruket ställs också omfattande krav på utsläpp av både kväve och fosfor. Dessa åtgärder har vidtagits för att minska näringsutsläppet till kustvatten. Kraven på miljöskyddsåtgärder vid fiskodlingar måste därför ställas högt för att inte omintetgöra de åtgärder som har vidtagits vid andra utsläppspunkter. Enligt den uträkning som landskapsstyrelsen har gjort över belastningskällornas andel av totalbelastningen av fosfor och kväve år 2001 bidrar fiskodlingen med 66 % av den totala fosforbelastningen från land och 50 % av kväveutsläppen. Som en jämförelse kan nämnas att jordbruket står för 17 % av fosforutsläppen och 25 % av kväveutsläppen och Mariehamns stads reningsverk, Lotsbroverket står för 2 % av fosforutsläppen och 12 % av kväveutsläppen.

Specificerade motiveringar

Ålands miljöprövningsnämnd har granskat miljötillståndsansökan, yttranden och utlåtanden som anförts i ärendet samt förutsättningarna för beviljande av tillstånd. I avgörandet har miljöprövningsnämnden även i övrigt beaktat vad som bestämts om skydd av allmänna och enskilda intressen. Yttranden och utlåtanden har beaktats vid tillståndets avgörande och nedan i motiveringen.

Enligt provtagningarna i det gemensamma miljökontrollprogrammet är vattenområdet vid Bjärnäsudden mer påverkat och eutrofierat än vattenområdet vid Lejgrund. Enligt de vattenanalyser gjorda vid Bjärnäsudden har inverkan på vattenkvaliteten klassats som tydlig och området har klassats från något eutroft till mycket eutroft de senaste fem åren. Enligt Jukka Mehtonens schematiska utredning i ”Förslag till det reviderade miljökontrollprogrammet för fiskodlingen på Åland” (Husö biologiska station, 2000) har Lejgrund erhållit ett högt öppenhetsvärde på 1,2 och har därmed troligen större vattenutbytestid och är mindre känslig för övergödning. Verksamhetens inverkan på vattenkvaliteten vid Lejgrund har klassats som lindrig och användningsklassen av vattenmiljön har bedömts som god vid de senaste årens provtagningar i det gemensamma miljökontrollprogrammet. Bottenprovtagningen har inte påvisat större förändringar i bottenfaunan och platsens föroreningsgrad har bedömts som litet förorenad. För vattenområdet i helhet visar dessa analyser att platsen vid Lejgrund är lämpligare som huvudsaklig odlingsplats än Bjärnäsudden. Miljöprövningsnämnden anser att eftersom dessa två fiskodlingslokaliteter ligger inom samma vattenområde är det därför motiverat att omfördela verksamheten mellan dessa två odlingsplatser så att man vid Bjärnäsudden endast tillåter sättfiskodling samt övervintring och vid Lejgrund tillåter en ökad produktionsvolym.

Vattenområdet samt botten vid Bjärnäsudden visar en tydlig eutrofiering vilket innebär att miljöprövningsnämnden anser att det är motiverat att den näringsbelastande verksamheten endast tillåts i begränsad omfattning. Eftersom sättfiskodling är styrd till mer skyddade platser anser miljöprövningsnämnden att sättfiskodlingen kan tillåtas vid Bjärnäsudden. Eftersom slaktfiskodlingsområdet vid Lejgrund är oskyddat mot hårda vindar är området vid Bjärnäsudden även viktigt som övervintringsplats. Genom att endast tillåta sättfiskodling och övervintring med stödutfodring vid Bjärnäsudden minskar man belastningen av näringsämnen vid denna plats och genom att tillåta en ökning av tillväxten vid Lejgrund möjliggörs en fortsatt verksamhet där företaget uppnår en tillräcklig mängd slaktfisk så att sysselsättningen och företagets ekonomiska struktur kan upprätthållas.

Jämfört med villkor givna av miljöprövningsnämnden 05.03.1998 kommer villkor från detta beslut att innebära att den schematiskt beräknade maximala belastningen av näringsämnen för den totala verksamheten minskar med 10 % för fosfor och 7 % för kväve. Reduktionsberäkningen bygger på att den kalkylerade verkliga belastningen är i enlighet med värdena i tabell 3.

Tabell 3: Schematisk kalkylerad maximal total belastning för Bjärnäsudden och Lejgrund. Beräkningen baserar sig på den totala produktionsvolymen som kan odlas baserat på tillståndens villkor om tillåtna mängder fosfor och kväve i det årligen använda fodret.

Tidpunkt	Fosfor kg/år	Kväve kg/år
Belastning enligt tillstånd 1998	3148	25045
Verklig belastning år 2001	2980	24335
Ny tillåten belastning 2002	2833	23376

Östra skärgården har p.g.a. sitt läge och en mindre befolkningsmängd, vilken dessutom är ojämnt fördelad mellan ett mindre antal åretrunt bosatta och ett flertal sommarbesökare samt turister under högsäsong, endast begränsade förutsättningar för att upprätthålla verksamheter. Det närmast berörda vattenområdet är endast lite belastat av bosättning. Sommartid kan dock belastningen på vattenområdet förväntas öka till följd av turistnäring och småbåtstrafik. Denna belastning uppstår vid normalt accepterat samhällsutnyttjande och är av allmänt såväl som enskilt intresse. Därtill kommer diffus bakgrundsbelastning på området.

Då tillståndshavaren koncentrerat sin verksamhet till området i fråga genom att upprätta till verksamheten tillhörande anläggningar, bl.a. slakt- och rensanläggning på Åva i Brändö, samt påvisat kontinuitet i ett vinstdrivande bolag med flertalet heltidsanställda har man genom sin soliditet visat på en grund för en fortgående framgångsrik skötsel av verksamheten enligt 23 § miljöskydds- och miljötillståndslagen. Nyttan för företaget att ha sin verksamhet och odlingsplats i detta område kan därmed motiveras på ett sådant sätt att det överväger den skada på vattenmiljön och inverkan på enskilda och allmänna intressen som belastningen från odlingslokaliteterna kan förorsaka.

Miljöprövningsnämnden anser totalt sett att nyttan med odlingen, det vill säga arbetsplatserna i Ålands östra skärgård som fiskodlingen vid dessa två lokaliteter bidrar till, överstiger den skada som kan uppkomma av verksamheten, med beaktande att villkoren i tillståndet följs. Brändö Lax Ab:s odlingar i Lappo är av stor betydelse med avseende på antalet arbetsplatser, eftersom befolkningsutvecklingen på Lappo är sämre än i kommunen som helhet. Fiskodlingarna sysselsätter uppskattningsvis 20-25 personer på årsbasis i kommunen plus säsongarbetskraft och arbetsplatser inom andra servicenäringar.

Miljöprövningsnämnden beviljar därmed tillstånd för fortsatt odling så att ändamålet med företaget och dess verksamhet nås med minsta olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs. Miljöprövningsnämnden beslutar om en mindre nedskärning av tillåten belastning av näringsämnen från verksamheten jämfört med tidigare tillstånd genom att begränsa det tillåtna innehållet av fosfor och kväve i fodret. Detta bidrar till att minska den fosfor- och kvävebelastning som landskapet med hänsyn till den allmänna eutrofieringen av våra vattenområden, förbundit sig att följa.

Med ovanstående motiveringar finner miljöprövningsnämnden grund för beviljande av fortsatt tillstånd till odling av fisk i nätkassar i havet vid Bjärnäsudden och Lejgrund, Lappo, Brändö.

Tillämpade lagrum

Landskapslag om miljöskydd och miljötillstånd (30/2001) 2-5 §§, 8, 11, 24, 25 och 26 §.
Vattenlag för landskapet Åland (61/1996) 1 kap.1 §, 4 kap. 1, 3, 4 och 6 §, 7 § 1 mom.,
6 kap. 4 §, 18 § 1 mom. punkt j och 28-29§.

Landskapslag om renhållning (3/1998) 1, 8a, 8c, 8e, 8f, 9, 16, 29, 30 och 33 §.

Landskapsförordning om miljöberättelser och miljökonsekvensbedömningar (10/2000) 5 §.

Landskapslag om Ålands miljöprövningsnämnd (65/1997)

Lagen om djursjukdomar (FFS 55/1980).

Avgift

För detta tillståndsbeslut uppbärs en avgift på 134,55 euro.

Kungörelse av beslut

Tillståndsbeslutet sänds till sökanden med mottagningsbevis. Beslutet kungörs på Brändö kommun, Kumlinge kommun och Ålands landskapsstyrelses anslagstavlor och en kopia av beslutet finns under denna tid framlagd för allmänheten på kommunkansliet och på landskapsstyrelsens registratorskansli. Beslutet finns även tillgängligt på Ålands miljöprövningsnämnds hemsida www.mpn.aland.fi. I kungörelsen framgår att sakägare kan anföra besvär över lagligheten av beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol.

Bilagor

1. Karta över fiskodlingens placering.
2. Besvärсанvisning.

Sigurd Lindvall
Ordförande

Maria Carlsson-Lönngrén
Miljöhandläggare